

Osmanlylarda Mowlit

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Osmanlylarda Mowlit **OSMANLILARDA MEVLİD KANDİLİ**

Çocukken Kıbrıs'a ilk gittiğimde, Mevlid Kandili'nin tatil olması beni şaşırtmıştı. Bu Osmanlı geleneğine İngilizlerin bile dokunmamış olması garibime gitmişti. Osmanlılar zamanında Mevlid Kandilleri tatil olduğu gibi, fevkalâde ihtişamlı merasimlerle kutlanırdı. Bütün Müslüman devletlerde de mevlid kandili coşkulu bir bayram idi.

ORTAYA PARA KONULURDU

İnsanlar peygamberlerinin doğum gününe her zaman tazim etmiştir. Müslümanlar da Hazret-i Muhammed'in doğum günü olan Rebiülevvel ayınının 12. gecesine hürmet gösterirdi. Hazret-i Peygamber'in bizzat kendisi de bu günde, eshabıyla oturup, doğumu esnasında olan hâdiseleri anlatırdı. Hassan bin Sâbit, Abdullah bin Revâha, Kâb bin Züheyr gibi sahabîler, peygamberi öven şiirler söylerdi. Hazret-i Ebu Bekr ve Ömer de zamanlarında böyle yapardı. İslâm âleminde bu gelenek devam etmiştir. Gücü yetenler mevlid cemiyetleri tertipleyip, güzel sesli hâfızlara bu kasideleri okutur; insanlara yemek, şerbet, tatlı dağıtırdı. Gücü yetmeyen evinde oturup bu kasideleri bizzat okurdu. Kaside okunurken ortaya su, tuz ve para konurdu. Böylece o paranın temizlendiğine inanılır; diğer paralarla karıştırılırsa onların da faydalanacağı ve sahibinin fakir düşmeyeceği umulurdu. Tuz da diğer tuza karıştırılarak bununla pişecek yemeklerin bereketlenmesi düşünülürdü. Mevlid şekerleri de mevlid okunurken bereket için dinleyenlerin önüne konurdu. Bu gün Müslümanlar güzel elbiseler giyip kokular sürünür; evini süsler, çırallar yakardı.

Selçuklu atabeylerinden ve Salâhaddin Eyyübî'nin eniştesi Erbil Meliki Muzaffer Ebu Said Gökbörü, hükümdarlardan en evvel mevlid okutandır. Ömrü boyunca her sene bu vesileyle

binlerce insana yemek yedirir, hediye ve sadakalar dağıtırdı. İmam Muhammed Bâkır mevlid okumak için sevdiklerini toplar; onlara ve fakirlere yemek yedirir idi. İmam Süyûtî Mısır'da böyle yapar ve yapılmasını tavsiye ederdi. Nitekim Mısır'da mevlid cemiyetleri çok parlak bir gelenektir. Mevlid okumak peygamberi övmek olduğu için ibâdet sayılmıştır. Vehhâbîlerden başka mevlide karşı çıkan olmamıştır. Hatta Hazret-i Peygamber'in doğum anını anlatan "Geldi bir akkuş kanadıyla revan, arkamı sığadı kuvvetle heman" beyiti okunurken, herkesin hürmeten ayağa kalkması, İmam Sübkî'den gelen bir âdet olmuştur.

MEVLİD ALAYLARI

Osmanlılar zamanında padişahın ve bütün devlet ricâlinin resmî kıyafetleriyle hazır bulunduğu tantanalı mevlid alayı yapılırdı. Bu, devlet merasimlerinin en önde gelenlerindendi. Önceleri Ayasofya, sonraları Süleymaniye, daha sonra Sultan Ahmed Câmilerinde, Sultan Aziz devrinde Ortaköy ve Sultan Hamid devrinde de Yıldız Câmii'nde mevlid okunur; herkese hurma ve şeker dağıtılırdı. Mevlidhan ve hizmetkârlara hediyeler; fakirlere sadakalar dağıtılırdı. Ayrıca sarayda mabeyn dairesinde ve haremde de mevlid okutulur, padişah da katılırdı. Sarayda da sık mevlid okutulduğundan, güzel sesli hususî hünkâr mevlidhanları vardı. Meselâ Sultan Aziz devrinde Said Paşa imamı diye meşhur hünkâr mevlidhanı Hasan Rıza Efendi güzel sesiyle ve içli okumasıyla meşhurdur. Kimsenin davetine gitmezken; sadece fakir ve garipleri kırmayıp bir şey beklemeksizin mevlid okurdu.

SÜLEYMAN ÇELEBİ UNUTULUR MU?

Hazret-i Peygamber'in doğumu vesilesiyle yüzlerce mevlid kasidesi yazılmıştır. Hicaz'da Mevlid-i Berzencî meşhurdur. Orada şeker yerine hurma dağıtılır. Türkçe mevlid de pek çoktur. En meşhuru Bursa Ulu Cami imamı Süleyman Çelebi'ye aittir. 1409 yılında yazılmıştır. Rivayete göre burada bir Acem vâiz Bakara sûresinin 285. âyetini tefsir ederken,

Hazret-i Muhammed ile Hazret-i İsa arasında hiçbir fark ve üstünlük olmadığını söyleyince, cemaatten birisi kalkıp, “Ey câhil! Peygamberler arasında peygamberlik vazifesi bakımından bir fark yoktur. Hepsini peygamber kabul etmek lâzımdır. Ama Sevgili Peygamberimiz, elbette bütün peygamberlerden üstündür” diyerek aynı sûrenin “Peygamberlerin bazıları bazılarından üstündür” meâlindeki 253. âyetini okudu. Bu hâdise, Süleyman Çelebi’yi çok hislendiren, meşhur mevlid kasidesini kaleme almasına vesile oldu. Edebî değeri yüksek, ama çok samimi bir eserdir. Münâcât (Allaha yakarış), velâdet (doğum), risâlet (peygamberlik), miraç, rıhlet (vefat) ve duâ kısımlarından müteşekkildir. Uzun olduğu için mevlidlerde ekseri münâcât, velâdet, miraç ve dua kısımları okunur. Aralarda aşir ve ilahi okumak âdettir. Eskiden her beyit sonunda, zâkirler hay diye zikrederdi...

Prof. Dr. Ekrem Buğra EKİNCİ.

<http://www.ekrembugraekinci.com/> Taryhy makalalar